

#3

LATIN
AMERIKA

Årgang 26 – september 2020
Latin-Amerikagruppene i Norge

DEN POLITISKE PANDEMIEN



Utgiver:

Latin-Amerikagruppene i Norge

Kolstadgata 1

0652 Oslo

[latin-amerikagruppene.no/
publikasjoner/tidsskrift](http://latin-amerikagruppene.no/publikasjoner/tidsskrift)

Redaksjon:

Oda Marie Stey

Tonje Fjågesund

Nicole Becerra Vivanco

Diego Marin Rios

Olav C. Torgersen (redaktør)

Skribenter og bidragsyttere:

Vilde Haugsnes

Susanne Normann

Tuva Ressem

Sofie Retterstøl Olaisen

Norges Sosiale Forum (NSF)

Wid Al-shamkawy

Astrid Fadnes

Felipe Mattos Johnson

Katiuscia Moreno Galhera

Hege Skarrud

Helene Bank

Anniken Storbakk

Åsa Paaske Gulbrandsen

Kjersti Hoff

Julie Christina Rødje

Frankie Rød

Ninthu Paramalingam

Ixchel A. Leon H

Peder Brende Jenssen

Roberto casimoro Raymundo pu

Ignacio pedro domingo Xol

Vilma Angelica chuy miza

Tamara Yamileth López Dionicio

Ida Smestad

Tone Bech

INNHOOLD

Leiar	3
En reise i solidaritet	4
BILDESERIE: Brigada Compañeras	6
Reisebrev: Sør-sør-brigaden	11
Demonstrasjonene som ikke kunne stoppes av pandemien	12
Covid-19, Brasil og territorium	14
Bolivia: et demokrati med pustevansker	16
Colombias fred drukner i blod	18
Fire år siden Caarapó- massakren: minner og motstand blant Guarani- Kaiowá folket	20
Solidarisk og lokal matproduksjon	24
Stortinget kan og må redde Amazonas	26
Forslag til avkolonisering av akademia	28
Ayotzinapa: I live tok de dem	32
¿Por qué cantamos?/Hvorfor synger vi?	34
Minneord om Patricio Silva: et liv i utrettelig solidaritet	35
Globaliseringskonferansen - program	36

Forsideillustrasjon og illustrasjon s. 3 : Astrid Fadnes

Vil du skrive for oss?

Har du en ide til en artikkel, bildeserie eller et tema vi bør ta opp? Vi tar gjerne imot reportasjer, kulturanbefalinger, kommentarer, debattinnlegg og andre ting med Latin-Amerikatemata.



LEIAR:

DEN POLITISKE PANDEMIEN

TEKST: REDAKSJONEN

Når ein snakkar om Koronapandemien og andre store krisar som rammar verda, snakkar ein ofte om anten dei helse-messige aspekta, eller dei økonomiske aspekta ved dei. Ein snakkar ofte om korleis børsen vert påverka, kanskje kor nære me er i å finna ei vaksine som kan redda oss. Me snakkar om tal over alle dei som har døydd, samstundes som me snakkar om grøne og raude land – kor me kan reisa, og kva me må ofra av dagar i karantene dersom me tek oss ein liten tur til utlandet på ferie.

Eller, det vil sei, om me ikkje snakkar so mykje om det, so høyrer me mykje om det. Ein kan lesa nye, omfattande artiklar om det kvar einaste dag i ein kvar storsavis i landet.

Fokuset på smittevern og forholdsreglar er sjølv sagt viktig for å bremse dei dramatiske utslaga av pandemien, men me saknar òg eit fokus på korleis det heile påverkar folks kvardag, og då spesielt folk i Latin Amerika. Korleis påverkar det den politiske situasjonen i landa som i fjor haust tok til gatene for å demonstre-re si misnøye med korrupte regjeringar?

I Bolivia har det nettopp vore eit statskupp, og i Chile lid folk under den kapitalistiske og nådelause føringa til president Piñera. Eit døme er Bolivia, som under dei nye høgreekstreme styresmaktene skulle ha eit val i mai som no vart utsett til september grunna smitte. Spørsmålet oppstår om dei kjem til å bruka denne grunninga fleire gonger, og berre utsetja og utsetja, sidan det er so mykje smitte. For sjølv om Latin Amerika no vert kalla eit episenter av pandemi-en, so kan ikkje demokratiet vika for å hindra smitte. Folk krev framleis sin rett til å verta høyrd og sett.

I LatinAmerika si tredje utgjeving i år har me til dømes vitnesbyrd frå samarbeidspartnarar i Latin Amerika, nokre artiklar som fokuserer på situasjonen i ei rekkje land og nokre nydelege bildar og dikt m.m. Me har òg ein brigade som skal fortelja om kva som skjedde då dei var på brigade i vår, og erfaringane deira.

Me vonar du får ei god oppleving når du tek deg gjennom bladet vårt.

Solidarisk helsing frå redaksjonen.

EN REISE I SOLIDARITET

I mars 2020 ble vi, Brigada Compañeras Contracorrientes, sendt hjem fra Colombia på grunn av koronapandemien. Dagen før hadde vi laget baluba i frokostbuffeen, med bursdagssang for en av brigadistene. Nå satt vi alle og grein og holdt rundt hverandre. Vi skulle hjem, og vi skulle hjem om noen timer. Alle planene, alt vi hadde gledet oss til og gruet oss til ble snudd på hodet i løpet av få sekunder. Vi måtte hjem. UD hadde bestemt det. Vi måtte hjem fort. Videre følger reisebrevet fra en av brigadistene som ble skrevet noen få dager etter hjemkomsten.

Tekst: Sofie Retterstøl Olaisen, Brigada Compañeras Contracorrientes

På gata utenfor hotellet i Bogotá regnet det og folk gikk som vanlig på vei til jobben. Nyhetene i Colombia denne morgenen meldte om 16 smittede i et land med hele 50 millioner innbyggere. Her var det overhodet ikke koronakrise. Jeg skulle være i Colombia de neste fire månedene, likevel skulle de denne morgenen tvinge oss til å pakke alt vi hadde for hånden og flykte. Alle cellene i kroppen min strittet imot. Det måtte være en bløff, det måtte være en løgn! Og hvis det ikke var det skulle ihvertfall ingen få bestemme dette, ikke på mine vegne. Jeg så på alle muligheter for å ikke dra og klamret meg fast til denne drømmen om å bli. Jeg ringte alle jeg trodde kunne gi meg råd, men alle sang på det samme refrenget «kom hjem!».

Jeg og en annen brigadist la planer om å bli igjen i Colombia, i en tid hvor alt kan endre seg.

Men det var nettopp det at alt KAN endre seg som var kjernen i problemet. Hvor virkelig var krisen? Jeg skulle klare det selv. Mine bekymrede medbrigadister uttalte seg om hvor lite vi kunne få til å utrette hvis også dette

landet lukket og låste alt. Trolig kunne man ikke reise hjem på veldig, veldig lenge. Alt dette prelltet av meg som vann. Det skylte bare forbi, dette skulle løse seg!

Det er ikke uvanlig at latinamerikanske regjeringer hermer etter vestlige regjeringer. Ihvertfall de neolibérale regjeringene ser gjerne etter hvordan storebror i vesten gjør det. Hvis de stengte butikker og transport, hvordan blir den allerede eksisterende væpna konflikten? Vi hadde allerede lært at selv om den colombianske regjeringa hadde skrevet under fredsavtale med FARC, fantes det andre eksisterende geriljagrupper som den militante gruppa ELN og avhoppere fra FARC-geriljaen. Regjeringen hadde nærmest ikke satt av penger til "post-konflikten" i Colombia. Det fredsstempla landet fortsetter å utnytte de fattigste borgerne, med en intern krig som de ikke løser opp før de tjener så mye som overhodet mulig på ressursene sine.

Hvordan kommer koronapandemien til å påvirke situasjonen i Colombia? Hva kommer staten til å gjøre? Hvordan kommer befolkningen til å reagere? Blir de hjemme? Gjør de

opprør? Vil det påvirke hvordan de oppfatter oss som hvite og tilsynelatende rike? Hva hvis en av oss blir bortført, voldtatt eller drept?

Det var et regn av spørsmål, spørsmål jeg ikke ante svaret på. Jeg hadde lært å elske Colombia på denne korte tiden, men jeg hadde virkelig ikke lært å kjenne henne. Vi var ikke klare for det. Taxien kom og hentet oss nøyaktig ti timer etter beskjedene om at vi ble sendt hjem. Hjemreisebilletten min var betalt. Selv om valget skulle føles feil hele turen hjem, selv om jeg ikke klarte å spise på tre dager, selv om kroppen fremdeles kjentes svak og ubrukelig, selv om jeg så inderlig ønsket å holde på drømmen om Colombia, tok jeg det valget. Jeg gikk inn i taxien. Jeg satt meg på flyet.

Og hvorfor, til slutt? Var det av frykt for å ikke takle tiden som kom? Litt, men det virkelig knusende argumentet var på grunn av solidaritet. Solidaritet til resten av brigaden som ønsket å følge UD's råd. I solidaritet til Norge som ønsket meg hjem, av hele sin samlede kraft. I solidaritet til Colombia som ville

trengte alle sykehussengene de selv hadde nå. I dag, fire dager etter at jeg i all hast reiste fra Colombia, estimeres det at koronautbruddet der vil påvirke 15 millioner mennesker, hvorav 750.000 kommer til å trenge sykehusplass i et land med 85.000 sykesenger¹. Selv om jeg ikke ble syk og tok opp én av de uunnværlige sykesengene, ville jeg utgjøre en betydelig risiko om jeg fortsatte å bevege meg rundt.

Solidaritetsbrigaden til Latin-Amerikagruppene i Norge er mest av alt en skole i hvordan å dyrke solidaritet med resten av verden. Før dette valget og denne reisen, forsto jeg ikke hva det kunne handle om. Nå vet jeg at det å være solidarisk kan gjøre vondt for den enkelte, på ordentlig, omtrent som en kjærlighets-sorg. Men så har jeg også virkelig lært lekse mi om hvorfor solidaritet er så viktig, rett og slett livsviktig. Det skulle være den vanskeligste lekse å lære, men denne gangen skulle det faktisk ikke handle om meg og mine drømmer og ønsker. Det handlet om noen andre. Det handlet om resten av verden.

1 <https://colombiareports.com/experts-urge-mandatory-isolation-in-colombia-duque-embarks-on-religious-rant/>



BILDESERIE: BRIGADA COMPAÑERAS CONTRACORRIENTES

Tú que puedes vuelvete / (Du som kan det) Kom hjem

Tekst: Mercedes Sosa

Oversatt av: Sofie Retterstøl Olaisen

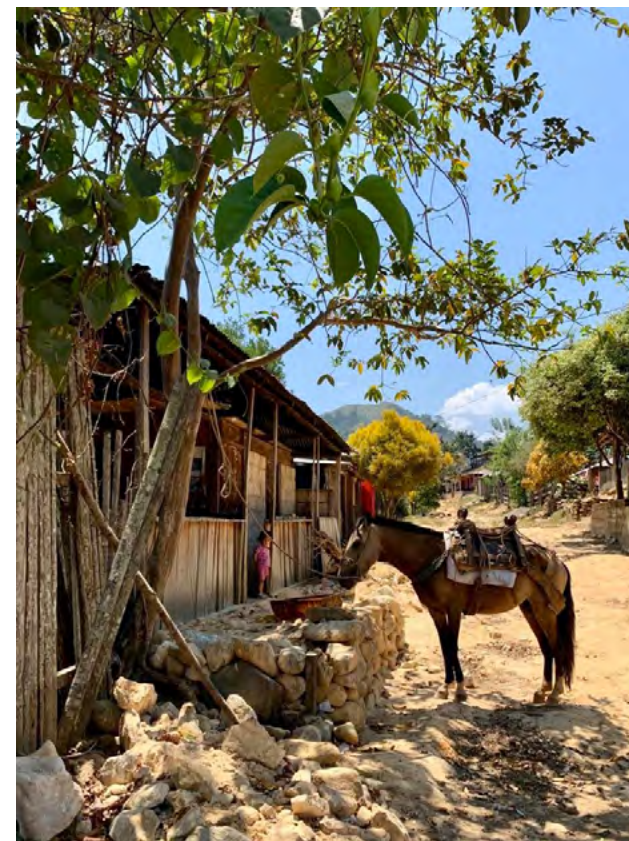
Jeg drømte at elva fortalte
Med stemmer som gjemt under snøen
Og lykkelig kunne jeg minnes
De tinga jeg ønska meg før

Du som kan det, kom deg hjem
Fortalte den gråtende elva
De fjella du er så glad i, sa den, er der
Der er de og venter
Du som kan det, kom deg hjem

Og tenk deg å være ei elv nå
For et liv ville det vært å låne
Høre på suset i sivet
mens en blir kyssa av månen

Og synes du ikke det ligner
Våre merkverdige skjebner
Leve i gleder og sorger
På disse snirklete stier

Du som kan det, kom deg hjem
Det ropte den gråtende elva
De fjella du er så glad i, sa den, er der
Der er de og venter
Du som kan det, kom deg hjem
Du som kan det, kom deg hjem
Kom deg hjem, kom deg hjem, kom hjem







REISEBREV: SØR-SØR-BRIGADEN I LATIN-AMERIKA

Tekst: Vilma Chuy, Ignacio Xol, Casimiro Pu og Tamara Lòpe

Det er mars 2020. Covid-19 sprer seg raskt, alle Brigadeprosjektets utvekslinger settes på vent, og utvekslingsdeltakere sendes hjem. Men situasjonen i Latin-Amerika tilspisser seg raskt; grenser stenges og flyavganger kanselleres. For fire brigadister fra Guatemala skal dette bli starten på et veldig annerledes eventyr i Colombia. Fem måneder seinere befinner de seg fortsatt hos partnerorganisasjonen Coordinador Nacional Agrario (Det nasjonale bondenettverket i Colombia - CNA).

Hei.

Dette er en hilsen fra oss fire guatemaltekere som er med i sør-sør-brigaden; Vilma Chuy, Ignacio Xol, Casimiro Pu y Tamara Lòpez. Her forteller vi litt om hvordan det var å være brigadister midt i en pandemi.

Vi ankom Colombia den 6. mars 2020. Lite visste vi at de drømmene og visjonene vi hadde med oss ville ende på samme sted. Vi var beredt på å lære å kjenne nye land og nye mennesker. Vi gledet oss til å bli kjent med hverdagen i Colombia og i Brasil, og bli kjent med de andre brigadistene, utveksle erfaringer og formidle noe om vårt eget land. Men disse drømmene ble ikke realisert på grunn av pandemien. Vi er likevel ikke triste og nedslåtte fordi vi vet at vi ikke er alene i å bli rammet av pandemien.

I skrivende stund har vi tilbragt fem måneder i Colombia. For å få tiden til å gå driver vi med en rekke aktiviteter. Fra mandag til fredag jobber vi med ulike ting som for eksempel å brodere, lage mat, lære om andre kulturer og lage økologisk gjødsel.

Pandemien har også rammet vårt eget land. Det er de fattige i Guatemala som rammes hardest, flere dør av sult. Hvis ikke viruset dreper dem, gjør sulten det. I tillegg har hus blitt plyndret og brent ned og mennesker fordrevet fra sine landsbyer. Disse handlingene begås av empresarios som har forretningsinteresser i jorda, spesielt i områder med mineralforekomster hvor de ønsker å åpne miner. Menneskene som bor i disse områdene blir fordrevet og etterlatt tomhendte. Dessverre gjør presidenten ingenting for å hindre at dette skjer. Guatemala rammes av flere tragedier, men folket er undertrykt og uretten holdes dermed skjult.



DEMONSTRASJONENE SOM IKKE KUNNE STOPPES AV PANDEMIEN

Masseopprørene mot det privatiserte utdannings-, helse- og pensjonssystemet rystet Chile høsten 2019. Så kom pandemien og satte alt på pause. Nå nærmer det seg et år siden mobiliseringen startet. Kom det noe ut av opptøyene?

Tekst: Nicole Becerra Vivanco, LAG-medlem og samfunnsviter

I 40 år har de neoliberale systemene innført av diktator Augusto Pinochet, holdt. Demonstrasjonene som startet 6. oktober 2019 protesterte mot stadig større ulikheter i landet. Overdreven voldsbruk fra politiets side førte til anklager om menneskerettighetsbrudd, og hundrevis av demonstranter fikk øyeskader etter å ha blitt skutt med gummikuler i øyehøyde.



Demonstrant holder det chilenske flagget under den turbulente høsten 2019. Foto: Cristian Castillo

Opptøyene førte til slutt til at president Sebastian Piñera gikk med på å holde en folkeavstemming 26. april for å bestemme hvorvidt grunnloven skulle endres eller ikke. Det ble sett på som en seier å få muligheten til å stemme og som et sted å begynne for å få gjennom en fullstendig reform av de privatiserte systemene. Midt i masseopptøyene mot regjeringen, brøt koronapandemien ut i verden. Selv om pandemien satte en stopper for noen av demonstrasjonene, fortsatte kritikken mot Piñera og hans regjering, denne gangen rundt deres håndtering av krisen. Arbeidsledigheten nådde rekordhøyder, og den økonomiske situasjonen ble sterkt forverret av pandemien. Ulikhetene som startet opprørene ble nå enda tydeligere mens helse systemet var under sterkt press og flere og flere sto uten inntekt.

La ley del 10%

Opposisjonen foreslo en lov for å hjelpe alle formelle arbeidstakere. *La ley del 10%*, loven som går ut på at man kan ta ut 10% av oppsparte pensjonsmidler gikk gjennom lovgi-vende forsamling. Dette var historisk, da man hittil ikke har kunnet røre sine egne oppsparte pensjonsmidler. *Administradoras de fondo de pensiones* (AFP) – Pensjonsfondadministratører – er et system innført under Pinochets regime. Alle som har en arbeidskontrakt i Chile, må betale 10% av lønna si til en AFP. AFPene er private pensjonsfond som håndterer utbetaling av pensjoner. Hvor mye man får utbetalt bestemmes av antall år man har

jobbet og hvor mye man har greid å spare inn, men systemet har tidligere fått stor kritikk ettersom det er vanskelig å forstå seg på akkurat hvordan pensjonsutbetalingen blir regnet ut.

For mange er la ley del 10% en livsnødvendig hjelp i koronatiden, som har vært preget av usikkerhet. Men akkurat hva slags konsekvenser dette uttaket kan ha for pensjonister i det lange løp er usikkert. Samtidig har endringen i loven vært en milepæl da det blir sett på som et håp for en reform i pensjonssystemet, som har vært et ønske helt siden starten av demonstrasjonene som begynte for snart et år siden.

Massemobiliseringen fortsetter

Selv om demonstrantene har fått gjennom både kravet om folkeavstemming og utbetaling av pensjonsmidler, har mobiliseringen ikke tatt pause. Det blir fortsatt gjennomført både offentlige protester og demonstrasjoner hjemmefra. De opprinnelige ønskene om reform av utdannings-, helse- og pensjonssystemet er fortsatt grunnsteinene i mobili-

seringen, sammen med et ønske om grunnlovsendring. Samtidig har demonstrasjonene igjen nådd nye høyder og taklet problematikkk knyttet til diskrimineringen og rasisme mot Chiles urfolk, Mapuche-folket. Igjen er Piñeras regjering og politistyrkene under sterk kritikk for å bruke overdreven vold mot demonstranter.

«Selv om pandemien satte en stopper for noen av demonstrasjonene, fortsatte kritikken mot Piñera og hans regjering, denne gangen rundt deres håndtering av krisen.»

Så, hva er status etter nærmere ett år med massemobilisering? Demonstrantene har fått seiere som folkeavstemmingen og pensjonsutbetalingen. Likevel har det ikke skjedd mye. Piñera er fortsatt president selv om et av de store kravene til opprørene har vært at han skal gå av. Det er

dessuten usikkert dersom folkeavstemmingen som er planlagt å holdes 25. oktober kommer til å være mulig å gjennomføre mens pandemien fortsatt herjer. Likevel er seierne store. De representerer håp om reformer og revolusjon, og ikke engang en pandemi kan sette en stopper for en endring i Chile.

Demonstrant ser over folkehavet som har samlet seg for å protestere mot ulikhetene i landet. Foto: Cristian Castillo



COVID-19, BRASIL OG TERRITORIUM

Ulikhetene og de politiske krisene landet opplevde før pandemien var en katastrofe med den høyreekstreme presidenten Jair Bolsonaro. Dessverre har Brasils befolkning måttet oppleve konsekvensene av en president som alltid setter profitt over helse og liv.

Tekst: Ninthu Paramalingam, tidligere delteker på LAGs solidaritetsbrigade og student i Brasil.

«Vi er alle i dette sammen»
«Fique em Casa»

I Brasil er det tydelig at de ikke står i dette sammen. Folk dør før de rekker å bli testa for korona og presidenten holder demonstrasjoner mot nedstengelse av landet. Forskjellene mellom folk og rasismen har også blitt enda synligere under korona. Det som dreper flest har aldri vært viruset, men heller mangel på handling og feilinformasjon. Dette rammer arbeiderklassen hardt, spesielt i et land der økonomien består av en stor andel uformelle arbeidere. De jobber om dagen for å få råd til å sette mat på bordet for familien på kvelden. Mange familier har mistet inntektskilden sin på grunn av karantenebud og nedstengning.

Mens andre land har håndtert den økonomiske krisen befolkningen står overfor ved å gi ut krisepakker slik at familier kan ha råd til å komme seg gjennom pandemien, har Bolsonaro lovet en sum på 600 RL som tilsvarer rundt 1000 kroner. Mange sliter med å få henta ut pengene, og det er usikkert hvem som har rett på det og ikke. Presidenten har brukt desperasjonen til folket for å forsvare et åpent samfunn. De blir beordret til å dra tilbake til arbeid fremfor å innføre økonomisk bistand og helsetiltak som redder liv.

De fleste sosiale bevegelser som kjemper over territorium i byen eller på landet ønsker en landreform. Både i urbane og rurale områder er det behov for en omfordeling av jorda, fordi de rikeste i landet eier majoriteten av landet. I byene bor arbeiderklassen i periferien av byen, og de største byene i Brasil er preget av sterk geografisk ulikhet. De sårbare og

konfliktfylte områdene er de som er hardest rammet av virusutbruddet.

COVID-19 og favelaen

De som bor i periferien er spesielt utsatt fordi det er mangel på tilstrekkelig informasjon. Brazilianere har ikke tillit til det politiske systemet, noe som fører til at mange ikke tiltror seg myndighetene. Helseministre blir avsatt og presidenten kaller det en liten forkjølelse, men de fleste guvernører velger å holde delstaten sin i lockdown for å hindre spredning. I periferiene og favelaene finner vi mange uformelle arbeidere som har mistet jobben, men også mange av de essensielle arbeiderne bor her. Befolkningstetthet er også et problem i periferiene som fører til økt risikosmitte.

«Det som dreper flest har aldri vært viruset, men heller mangel på handling og feilinformasjon.»

Janderson Dias da Cunha som er koordinator for Levante Juventude i delstaten Rio De Janeiro og beboer i favelaen Cerro Corá har stått på hardt for å dele ut matkasser til andre beboere som har mistet jobben og står uten inntekt.

– Den første regelen som står på informasjonskrivet vi deler ut er å ikke høre på Bolsonaro. Flere sitter nå uten jobb, og vi har jobbet hardt for å dele ut både mat, masker, og informasjon, også på nett.

COVID-19 og urfolk

Urfolk i Brasil har lenge hatt konflikter med ulovlig tømmerhoggere og gruvedrift, spesielt i Amazonas. Det er ikke første gang urfolksgrupper har vært utsatt for sykdommer. Med tanke på det dårlige helsetilbudet som finnes i de rurale områdene i Brasil, er urfolksgrupper nok en gang en av de mest sårbare gruppene under epidemien. Det var en kampsak hos



flere urfolksgrupper før pandemien å skulle få grunnleggende rettigheter som rent vann og ordentlig helsetilbud. The National Committee for Indigenous Life and Memory, en gruppe som kjemper for urfolk under pandemien anslår mer enn 12,000 smittede og 446 døde. Mens koronaen har funnet veien inn i mer isolerte områder frykter mange urfolksgrupper et folkemord. Urfolksledere trenger sårt at myndighetene innfører de nødvendige tiltakene for å unngå en større katastrofe.

Covid-19 og rasisme

Et yrke som har vist seg å være spesielt utsatt under pandemien er yrket som hushjelp. I Brasil jobber ca. 60% av svarte kvinner som hushjelp. I juni rystet døden til 5 år gamle Miguel Otavio, sønnen til hushjelp Mirtes Renata, hele landet, etter at han falt ned fra 9. etasje i boligen der hans mor arbeidet mens han lette etter henne.

Mirtes hadde blitt bedt om å jobbe under pandemien. Hun hadde allerede blitt smittet av familien tidligere. Selv om denne familien viste de hadde blitt smittet ba de Mirtes komme på jobb for å vaske huset deres og ta vare på barna. Deretter ble hun bedt om å gå tur med hunden, hvor Mirtes ble utsatt for smitte igjen. Private hushjelpere og offentlige renholdsarbeidere har vært ekstra utsatt gruppe under pandemien i Brasil, og i disse yrkene er det svarte brasilianere som er overrepresentert. Siden Mirtes ikke kunne bli hjemme, måtte hun ta med sønnen sin på jobb. Dette viser

hvordan en svart hushjelp ikke har privilegiet av å være hjemme med barna sine. Det herjer stor usikkerhet for fremtiden for mange familier etter de politiske skandalene og krisene som landet har sett til den siste tiden. Viruset og håndteringen av den globale krisen har ført landet til enda mer kaotisk situasjon. Når myndighetene feiler med å sikre tryggheten til befolkningen sin er det mange sosiale bevegelser som har tatt til handling. Kampanjen til Levante Juventudes «Nos por nos» er et eksempel på hvordan ikke alle har råd til å sitte hjemme å vente på hjelp fra en uvillig stat. Marginaliserte grupper i Brasil opplever pandemien på en verre skala enn andre grupper, men også stillhet fra verdenssamfunnet. Nødvendigheten for solidaritet til disse gruppene har aldri vært så viktig som nå, og det er en del av vårt ansvar å følge med på Bolsonaros skandaløse ledelse.

Essensielle arbeidere er en av de mest utsatte gruppene for Covid-19.
Foto: Pedro Céu



«Black Lives Matter» Demonstranter i en anti-rasistisk protest.
Foto: Pedro Céu

BOLIVIA: ET DEMOKRATI MED PUSTEVANSKER

Rettsforfølgelse, nasjonalstreik, Covid-19, og nok en utsettelse av presidentvalget.

Tekst: Diego Marin Rios, colombianer, historiker og Informasjonsmedarbeider i LAG.

En samlet sosial bevegelse tok til gatene i Bolivia i en nasjonalstreik mellom 3. og 14. august, og blokkerte flere strategiske veier rundt i landet. Demonstrantene krevde en umiddelbar innkalling av presidentvalg. Bakgrunnen for streiken var en tredje utsettelse av presidentvalget som opprinnelig skulle avholdes 3. mai, og nå er utsatt til 18. oktober. Kuppregjeringen begrunner den nye utsettelsen med krisetilstanden forårsaket av Covid-19.

Det at streiken finner sted under en pandemi kritiseres kraftig. *Central Obrera Boliviana* (COB, Bolivias LO) og *Pacto de Unidad* (samlingen av Bolivias fem største grasrotsorganisasjoner) anklages for å bryte fullstendig med smittevernstiltakene ved å ta til gatene og blokkere veiene. Kuppregjeringen peker også på at veisperringene fører til forsinkede

leveranser av oksygentanker, og dermed også til økte dødstall blant Covid-19-pasienter.

Politikken gjort om til rettsforfølgelse
Innenriks- og justisdepartementet, sammen med en rekke arbeidsgiverorganisasjoner, har politianmeldt Evo Morales (for tiden i eksil i Argentina) og visepresident- og presidentkandidatene i MAS, samt lederne i COB og Pacto de Unidad. Det handler om landets viktigste opposisjonspolitikere og sosiale ledere som kan bli arrestert når som helst, anklaget for terrorisme, folkemord og forbrytelser mot folkehelsen.

Rettsforfølgelse er et undertrykkelsesverktøy som har blitt brukt mye mot venstresida, sosiale bevegelser, etniske minoriteter og andre samfunnsgrupper i Latin-Amerika.



Demonstrasjoner i La Paz.

Brasil, Ecuador, Argentina, Colombia og Chile er eksempler på dette. Nå bruker kuppregjeringen til Jeanine Añez denne taktikken mot sivilsamfunnsorganisasjoner og meningsmotstandere i Bolivia. Å misbruke landets rettsystem til fordel for regjeringens ideologiske og politiske agenda er et svært alvorlig brudd på grunnprinsippene i et demokrati.

Splittelse i opposisjonen?

COB og organisasjonene i *Pacto de Unidad* uttrykte misnøye med avtalen om valgutsettelse som MAS inngikk med regjeringspartiene i landets nasjonalforsamling. Organisasjonene mener de ikke ble hørt eller konsultert av MAS da partiet støttet regjeringforslaget om ny valgdag 18. oktober.

Til tross for at sentrale organer til COB og *Pacto de Unidad* har satt nasjonalstreiken på pause fram til den nye valgdagen, har fagforeninger og bonde- og urfolksorganisasjoner i La Paz bestemt seg for å fortsette med streiken. Eskaleringen av konflikten mellom grasrota og MAS' ledelse vil ha dårlige kon-

sekvenser med tanke på presidentvalget 18. oktober. MAS er avhengige av en stor sosial bevegelse i stand til å forsvare en eventuell seier av MAS hvis de skal lykkes i å ta over etter kuppregjeringen.

Covid-19, kuppet og valg

«Eskaleringen av konflikten mellom grasrota og MAS' ledelse vil ha dårlige konsekvenser med tanke på presidentvalget 18. oktober.»

Parallelt med den politiske konflikten er det krisetilstand på grunn av koronapandemien i landet. Under krisesituasjonen har korrupsjon økt betraktelig. En av de siste store skandalene handler om 170 respiratorer som ble kjøpt av helsedepartementet og som forsvant

rett etter at regjeringen presenterte det nye kjøpet offentlig.

Kuppresident Añez' bruker pandemikrisen til å opprettholde sitt autoritære regime som åpner døra for en udemokratisk bruk av landets militære styrker og rettssystem. Rettsforfølgelsen av meningsmotstandere er i gang og pågripelser av landets fremste opposisjonsledere kan føre til en voldsom eskalering av konflikten.



Nasjonalstreik i El Alto.
Foto: David Choquehuanca på Facebook.

COLOMBIAS FRED DRUKNER I BLOD

Norge har lagt betydelige ressurser i Colombias fredsprosess, som nå går i oppløsning takket være president Duques systematiske sabotasje av implementeringen av fredsavtalen fra 2016. Samtidig har norsk næringsliv nytt godt av nye investeringsmuligheter etter at fredsavtalen ble signert.

Tekst: Diego Marin Rios, colombianer, historiker og Informasjonsmedarbeider i LAG.

På under to uker har syv barn, ni studenter, to urfolksledere, ett FARC-medlem og én leder av Latin-Amerikagruppenes samarbeidspartner, blitt drept i Colombia. Samtidig nekter den colombianske regjeringen å iverksette fredsavtalen. Konfliktområder overtas av narkokarteller og væpnede grupper, og regjeringen evner ikke å ivareta befolkningens sikkerhet. Når Norge nå tar plass i FNs sikkerhetsråd, er det vår plikt å skape internasjonalt press på Colombias regjering.

Colombia blør

Milton Andrés Mesa Castaño (36), tidligere FARC-medlem, ble drept 6. august i El Cairo, i Valle del Cauca. Med ham har 223 demobiliserte geriljamedlemmer blitt drept siden signeringen av fredsavtalen mellom FARC og den colombianske regjeringen i 2016. Ifølge offisielle tall fra forskningsinstituttet INDEPAZ er 183 sosiale ledere drept i løpet av 2020. Det tilsvarer mer enn ett drap per dag.

9. august i år ble også Cristián Caicedo (12) og Maicol Ibarra (17) drept i Leyva, i fylket Nariño. Patrocinio Bonilla, en ung leder av et afrosamfunn i Chocó og medlem av Latin-Amerikagruppene i Norges partnerorganisasjon *Coordinador Nacional Agrario* (CNA), ble drept 11. august etter at han og 15 andre hadde blitt kidnappet. Samme dag ble fem ungdommer brutalt drept i en massakre i byen Cali. Natt til søndag 16. august ble ni

studenter på mellom 17 og 25 år massakrert i Samaniego, Nariño. Under en demonstrasjon i Corinto i fylket Cauca, drepte den colombianske hæren urfolksjournalisten Abelardo Liz og urfolksaktivisten Jhoel Rivera. Dette skjedde da hæren forsøkte å kaste ut urfolksdemonstranter fra en sukkerrørplantasje. Colombia har nå nådd det høyeste voldsnivået siden signeringen av fredsavtalen med FARC i 2016. Disse massedrapene kan kun sammenliknes med konfliktens mest grusomme periode.

Global Witness sin årsrapport for 2019 viser at totalt 212 miljøforkjempere ble drept i fjor. Dette er det høyeste tallet registrert av *Global Witness* noensinne, med et snitt på fire drap i uka. Urfolk er spesielt utsatt. Det er trolig også store mørketall, da mange land har mangelfull rapportering. Latin-Amerika er regionen med flest drepte aktivister, og Colombia topper statistikken med over halvparten av alle drapene i verden, etterfulgt av Filippinene og Brasil. Colombia har dermed doblet drapsraten på aktivister siden 2018. Over halvparten av de drepte er urfolk, til tross for at urfolk kun utgjør 4 % av landets befolkning. Geografisk er Cauca-fylket i Colombia et av de farligste stedene i verden å kjempe for miljø og territorium, hvor en tredjedel av alle Colombias drap på miljøforkjempere fant sted i 2019.

Regjeringen saboterer fredsavtalen
Hovedårsaken til den væpnede konflikten i

«Colombia har doblet
drapsraten på
aktivister siden 2018.»



Colombia ligger i kampen for jordrettigheter i et land med en ekstremt skeiv jordfordeling. Rurale områder i regioner med med strategisk beliggenhet og store forekomster av naturressurser, er også strategiske mål for narkotikahandel og kriminelle grupper.

Implementeringen av fredsavtalen skulle føre til en fredelig erstatning av illegale koka-avlinger. I tillegg skulle freden legges til rette for sosiale og økonomiske investeringer i rurale områder. Den sittende regjeringen, ledet av president Iván Duque, har systematisk sabotert iverksetting av fredsavtalen. Duque har snarere dratt landet tilbake til en autoritær og militaristisk sikkerhetspolitikk som minner om krigstiden før fredsprosessen med FARC, men uten at regjeringen har lyktes i å ta kontroll over de tidligere FARC-kontrollerte områdene. Nå faller disse områdene under meksikanske narkokartellers og lokale væpnede gruppers kontroll.

Majoriteten av drapene skjer i fylkene Cauca og Nariño, som er historisk preget av den militære konflikten. Colombias militære styrker har sterk tilstedeværelse der, men likevel øker voldsstatistikken i området dramatisk. Gras-

rotorganisasjoner og ledere i lokalsamfunn er nå utsatt for vold fra nye kriminelle grupper. De mangler beskyttelse og støtte fra staten i sitt forsøk på å implementere fredsavtalen, som skulle være et viktig steg mot en løsning i landets jordkonflikt.

Norge må handle raskt

Norge har en viktig rolle som tilrettelegger i Colombias fredsprosess med FARC og ELN, og som næringslivsaktør i det som skulle være et fredelig Colombia. I tillegg er Norge i ferd med å ta plass i FNs sikkerhetsråd, som er garantist for den signerte fredsavtalen med FARC. Latin-Amerikagruppene

i Norge etterlyser handling fra Norge og det internasjonale samfunnet. Det som skjer i Colombia nå, er den mest alvorlige og voldelige konfliktsituasjonen i den vestlige verden. Vi kan ikke la håpet om fred i Colombia knuses av Duques regjering og av et passivt internasjonalt samfunn.

«Den sittende regjeringen,
ledet av president Iván
Duque, har systematisk
sabotert iverksetting av
fredsavtalen.»

Begravelse av de 9 studentene som ble drept lørdag 15. august.

4 ANOS DO MASSACRE DE CAARAPÓ: MEMÓRIA E RESISTÊNCIA GUARANI E KAIOWÁ

Fire år siden Caarapó- massakren: minner og motstand blant Guarani- Kaiowá folket.

Tekst: Felipe Mattos Johnson, antropolog og Katiuscia Moreno Galhera, gjesteforeleser ved UFGD, Universidade Federal da Grande Dourados, Dourados, Mato Grosso do Sul, Brasil.

14. juni 2016 organiserte godseiere fra regionen Caarapó (Mato Grosso do Sul-Brasil), sammen med rurale fagforeninger, agribusiness-selskaper, private sikkerhetsselskaper og militære styrker, et angrep for å fordrive Guarani og Kaiowá urfolk fra et territorium som historisk tilhørte deres forfedre, og som de nylig hadde gjenvunnet. Som et resultat av angrepet, som inkluderte hundrevis av kjøretøy, ble 26 år gamle Clodiode Aquileu Rodrigues de Souza, en helsearbeider fra Guarani- og Kaiowá folket, drept av ruralistene, som i tillegg prøvde å slepe kroppen hans av gårde med en gravemaskin. Mer enn 10 personer ble skadet i det samme angrepet- inkludert et barn på 12 år.

Guarani og Kaiowá- folket er det største urfolket utenfor Amazonas og teller mer enn 51 800 mennesker. Territoriet deres ligger i den sørlige spissen av delstaten Mato Grosso do Sul (MS). Angrepet er ett i rekken i en svært alvorlig situasjon i MS, og illustrerer sammenhengen mellom folkemord og *etnocide* og koloniseringsfrontene som har blitt installert i regionen. De siste er i senere tid representert av produksjons- og utvinningskjeder ledet av transnasjonale selskaper som Bunge, Cargill, Bayer-Monsanto, COAMO, Raízen, Louis Dreyfus Commodities, og andre agribusiness-giganter. Delstaten er ofte omtalt som episenteret for vold mot urfolk: Mellom 2003

og 2016 skjedde 44 prosent av alle urfolksdrap i Brasil i MS (CIMI, 2016).

I skrivende stund er det få dager igjen til fireårs-markeringen etter massakren. I dag ser vi en gjenoppblomstring av anti-urfolkspolitikk som mobiliseres av ekspansjonsfrontene som fremmer agro-utvinning i Latin-Amerika, i sin glupske tørst etter nye territorier for å akkumulere enda mer gjennom plyndring. Dette skjer på et tidspunkt hvor rundt 115 000 dødsfall¹ er registrert grunnet COVID-19 (underestimert antall) i Brasil. Historien om massakrer mot de som kjemper for land er også lang i Brasil- for eksempel i Caarapó, Pau D'arco, Colniza, og dos Gamela. De nylige kriminelle brannene i Amazonas, som ble organisert av borgerskapet og agribusiness-sektoren via sosiale medier og i dialog med den føderale regjeringen er et annet eksempel. I tillegg har vi gruvedrift i Amazonas, samt den offentlig godkjenningen og bruken av hundrevis av nye og giftige plantevernmidler², som sentrale aspekter i den nåværende svært vanskelige konjunkturen. I dette intervjuet skal vi ikke bare analysere disse prosessene basert på data og teoretiske debatter, vi søker å dekke Guarani og Kaiowá- folkets perspektiv og fortellinger.

DEL 1: TEKOHA, TEKOKHA GUASU E TAPE PO'I: VEIER TIL FRIGJØRING

Først av alt vil vi takke våre venner for å ha delt av sin kunnskap og av den verdige rebelskheten til Guarani og Kaiowá-folket, som dreier seg om å ta tilbake det tradisjonelle territoriet deres. Vi tror at det er ut i fra kampene at vi kan forstå virkeligheten. Vi vil spørre: hva er *Tekoha* og *Tekoha Guasu*? Hvilke effekter hadde kolonisering på disse områdene?

Kunumi Apyka Rendy: Det er mer enn 500 års kamp og lidelse i motstand for å overleve. Mitt naturlige Tekoha er Pirakua¹, hvor vår store leder Marçal de Souza ble myrdet i kampen for jorda. Det var derfra jeg kom til grenden Tey'i Kue, i Caarapó kommune. Vår kamp er for et Tekoha Guasu som ble anerkjent som Dourados Amambaipaguá I, publisert i avisen Diário Oficial da União². Tekoha der jeg for tiden bor heter Kunumi Poty Verá. Mange forfedre bodde der tidligere, men ankomsten til de hvite gav oss store problemer: ødeleggelse av storfamiliene som bodde i regionen. Gjennom kontakten med os *karaí*³ og oppbyggingen av storgodsene, mistet vi våre Tekoha. I dag tar vi områdene våre tilbake. Kunumi er et av totalt ni slike "retomadas", altså jorderområder vi har tatt tilbake.

Historien til mitt folk er lang. Mye kunnskap er blitt devaluert ved ankomsten til de hvite. Så jeg skal snakke om hva et Tekoha er. Tekoha, for oss urfolk, betyr stedet der vi bor. Tekoha er en liten del av et større territorium, som er Tekoha Guasu: det betyr, på portugisisk, "stort territorium". Et stort territorium som vi har okkupert i tusenvis av år. Det er dette territoriet som utgjør grunnlaget for vår overlevelse, for autonomi, et sted hvor vi kan leve vår tradisjonelle kultur, plante og høste på vår måte. Fremtiden vår er i Tekoha Guasu. Av denne grunn er vi for tiden i en stor kamp for å få opptegnet og tilbakeført vårt Tekoha Guasu, hvor vi skal leve og gi våre barn en fremtid. Når det gjelder Tekoha Guasu de Dourados Amambaipaguá I, er det hele ni okkuperte områder bare i vår region.

I reservatene forsøkte de også å pålegge oss arbeid, de ble ikke opprettet for å forsvare våre interesser. De søkte å kolonisere og sivilisere urbefolkningen. Men over tid viste urbefolkningen, som alltid, motstand. Fortsatt i dag er vi i motstand. Derfor fungerte ikke regjeringens planer slik de hadde tenkt. Hvordan skulle de holde urfolksamfunnene igjen? Utenom å skape de åtte SPI-reservatene⁴, hadde de ingen annen måte ... fordi lokalsamfunnene kjente sine veier, som vi kaller Tape Po'i: veien for å vandre til

andre grupper. Folk kjenner sin Tape Po'i, for å jakte, for å fiske ... selv når os karai sier at dette ikke er Guaraní og Kaiowá-territoriet, har det i praksis alltid vært det. Folk visste hvor hver og en av deres slektninger bodde. Men staten ønsket å undertrykke urbefolkningen, og satte oss i en slags innhegning hvor vi fortsatt er i dag.

Kunumi Rendyju: Jeg skal først snakke om historien til retomadas i Reservatet Tey'i Kue i regionen Caarapó. Det startet i 2011, med Pindo Roky, den første av de ni retomadas som samler familier i motstand her. Vi rykket inn i Pindo Roky etter drapet på Denilson Barbosa⁵. Vi hadde ventet siden 1988⁶. Litt etter litt forsto vi at å vente på regjeringens velvilje var å vente forgjeves. Bare tilbaketakelse vil kunne garantere oss landet vårt. Etter Pindo Roky og Denilson død kom vi også tilbake til Tey'i Jusu, og fra Tey'i Jusu begynte vi å ta tilbake Kunumi Poty Verá. Fra Kunumi ble det flere tilbaketakelser: Guapo'y Guasu, Nhamoi Guavirai, Jeroky Guasu, Nhandeva, Itaguá, Pai Tavyterã ... Denne siste prosessen skjedde etter Clodiodes død, som jeg vil snakke om senere.

Tekoha hvor jeg bor i dag, Kunumi Poty Verá, ble tatt tilbake 12. juni 2016. Dette Tekoha ble tidligere kalt for Toro Paso. På grunn av den offentlige publiseringen av Dourados Amambaipaguá I som et anerkjent urfolksterritorium, bestemte Guarani og Kaiowá-folket seg for å ta tilbake Kunumi Poty Verá. Det var der vi led en massakre den 14. juni, 2016. Navnet Kunumi Poty Verá er en hyllest til Clodiode, som ble myrdet under massakren. Vi har nå vært der i fire år. Men fra 2011 til 2020, siden Pindo Roky, har vi vært ubøyelige i vår motstand. I nesten 10 år har vi ventet på svar fra regjeringen. Men alt vi mottar er trusler om å miste våre rettigheter og våre liv. De har nå for eksempel kommet med det midlertidige tiltaket 910⁷. Så det som er mest verdifullt for Guarani og Kaiowá-folket er vår egen motstand. Vi er forlatt og glemt av regjeringen. Vi har bare vår motstand i våre grender og sammen med våre folk, og ingen annen støtte.

1 Município de Bela Vista.

2 Urfolket Dourados-Amambaipaguá I hadde sin identifikasjons- og avgrensningsrapport publisert 12. mai 2016.

3 Karaí er betegnelsen som brukes av Guarani og Kaiowá for å referere til ikke-urfolk, ofte hvite mennesker.

4 Mellom 1915 og 1928 opprettet den offentlige instansen Serviço de Proteção aos Índios (SPI) åtte reservater. Urfolk ble tvangsforflyttet, og mistet jorda de siden har forsøkt å gjenvinne.

5 Drapet på 15 år gamle Denilson Barbosa ble tilstått av Orlandino Gonçalves Carneiro, eier av området som ville bli overtatt av en gruppe på 57 mødre.

6 Dato for kunngjøringen av den føderale grunnloven fra 1988.

7 MP 910 bestemte landregulering av store eiendommer uten teknisk eller juridisk begrunnelse.

1 <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/brazil/>

2 Landbruksdepartementet registrerte det største antallet plantevernmiddelegodkjenninger i 2020. Kilde: Portal G1. Antall registrerte plantevernmidler i 2019 er det høyeste i den historiske serien; 94,5% er generiske, sier regjeringen. Tilgjengelig i: <<https://g1.globo.com/economia/agronegocios/noticia/2019/12/28/numero-de-agrotoxicos-registrados-em-2019-e-o-maior-da-serie-historica-945percent-sao-genericos-diz-governo.ghtml>> Tilgang i mai 2020.

DEL 2:

CLODIODE FALT, MANGE SKAL REISE SEG: 4 ÅR ETTER MASSAKREN VED CAARAPÓ OG VIKTIGHETEN AV RETOMADAS (JORD SOM ER TATT TILBAKE)

Kunumi Rendyju er navnet til en av de som overlevde massakren i Caarapó. Han har i dag fortsatt en kule sittende fast like ved hjertet. Den 14. juni 2020 vil det ha gått fire år siden hendelsen: fire år uten rettferdighet for Clodiode Aquileu Rodrigues de Souza, en 26 år gammel helsearbeider som ble angrepet og drept av ruralistene. Kan du snakke litt om Caarapó-massakren og viktigheten av retomadas i denne sammenhengen? Hvilket ansvar har den brasilianske staten for denne hendelsen?

Kunumi Rendyju: Det er fire år siden massakren. Vi forventet rettferdighet og straff for menneskene som sto for massakren og drepte Clodiode. Clodiode mistet livet, og faren hans mistet nå livet litt etter litt, i fengsel¹. Det de gjorde med Guarani og Kaiowá-folket, den 14. juni 2016 var en massakre!

Godseierne er frie², mens Clodiode er gravlagt og faren hans er fengslet. Det finnes ingen rettferdighet for oss. Og det skjer ikke bare her, men også i andre Tekoha. Det skjedde med Simião Vilhalva, Nísio Gomes, Marcos Veron³ og flere andre ledere. Godseierne som gjorde dette er alle frie. Og vi, urfolk, er ikke det. Clodiode er begravet, Simião Vilhalva er begravet, Marcos Veron er begravet ... Faren til Clodiode er fengslet, som om han var en kriminell, en morder. Så vi ber om rettferdighet, for det har nå gått fire år siden massakren.

Vi ser ikke at regjeringen tar ansvar. Statlige lover skader mennesker og favoriserer store selskaper og industriene. Ansvaret regjeringen tar er det følgende: De står ved siden av godseiere og store bedrifter, ikke på vår side. På vår side får vi bare «folkemordets lov» i favnen. Vi innser som Guarani og Kaiowá-folk at folkemord er skrevet med spissen av regjeringens penn.

Kunumi Apyka Rendy: Caarapó-massakren fant sted 14. juni 2016, etter at mange urfolkssamfunn trengte inn i sitt gamle territorium i regionen rundt Tey'i Kue-reservatet. Caarapó-massakren er et av de store bruddene på menneskerettighetene som har skjedd mot urfolk som kjemper for å få tilbake landet sitt. Vår kamp er ikke bare for å ta tilbake jorda vår, det er også å ta tilbake alt som er en del av vår kultur: naturen, elver, vannkilder, skogene og dyrene.

I løpet av massakren ble flere truffet av kuler fra skytevåpen. Barn ble også angrepet. Mange ble også truffet av gummikuler. Men det har egentlig

alltid foregått en massakre mot urfolk helt fra 1500-tallet og frem til i dag. Mange ruralister organiserte seg for å gjennomføre denne massakren, et veldig trist øyeblikk som resulterte i Clodiodes død. Helsearbeideren ble myrdet for å kjempe for sitt territorium og sitt folk.

Men 14. juni 2016 var også en opprørsdag, med mordet på Clodiode var det mange, som en reaksjon på drapet, rykket videre for å utvide Tekoha enda mer. Så i dag er det ni Tekoha i Tekoha Guasu. Hver 14. juni gjennomfører vi en stor mobilisering av folk for å kunne spre informasjon til hele verden om disse massakrene som skjer i delstaten MS.

Brasil har en stor gjeld til urbefolkningen. Fordi massakren, døden og volden mot urfolk er forårsaket av den brasilianske staten. Hvorfor gjennomfører vi tilbaketakelsene? Det er for å kunne leve slik vi ønsker. Vi gjør det fordi staten, en stor krenker av urfolk, nekter å oppmerke og tilbakeføre jorda vår, en prosess som skulle garanteres av den føderale grunnloven fra 1988. I dag er det ruralistene, agribusiness-sektoren, og de store selskapene som dominerer brasiliansk politikk. Slik krenker staten våre rettigheter, dreper våre slektninger, oppretter lov-prosjekter, og hindrer at vi får tilbake jorda vår. På den måten river de i stykker den føderale grunnloven. For oss er alt dette helt inhumant, det eksisterer en stor respektløshet ovenfor urfolk i dette landet. Vi ønsker at staten skal holdes ansvarlig for hva som skjer med våre slektninger som dør etter angrep begått av de store godseierne.

Det er ikke bare for oss urfolk dette har skjedd, andre folk dør også i kamp. Det finnes ikke rettferdighet. Regjeringens ansvar er å oppmerke og tilbakeføre jorda vår. Men staten er helt imot rettighetene og kampene til urfolk. Staten fremmer heller massakre av urfolk. Vi vil ha rettferdighet, ikke hevn. Vår kamp er å sikre vårt territorium.

DEL 3:

KONKLUSJON- AUTONOMI OG FRIHET I PANDEMIENS TID?

Vi innser at mange spørsmål henger sammen i uttalelsene deres: territorium, motstand og minner, så vel som folkemord, statsterrorisme og eksil. I den forstand spør vi: hva er autonomi og frihet for Guarani og Kaiowá-folket?

Kunumi Rendyju: For oss er frihet å være i Tekoha Guasu. I dag forstår vi at det aldri har vært bra for oss å leve innesperret. Vi må ha plass til å leve i frihet, være levende og å praktisere vår kultur. Vi venter og kjemper for dette landet, vårt Tekoha Guasu, som er Dourados Amambaipaguá I, på 55 600 hektar. Men med alle statens trusler, tror jeg ikke det vil skje med regjeringens gode velvilje. Så vi gjør en innsats selv, vi kjemper for det. Vi gjør en hard jobb for å ha dyrke vårt eget levebrød i de områdene vi tar tilbake. I dag har vi plantet cassava, ris ... Vi har åkeren vår. Men vi lider mye av mangel på vann, og det er ingen strøm. I mitt Tekoha, Kunumi Poty Verá, gravde vi en 15 meter dyp brønn, men vi traff bare stein. Det finnes ikke vann, og vi har ingen vanntank til å vanne kjøkkenhagen.

Med egen mat, fra vår egen åker, så lever vi mer fritt. Med vårt land oppmålt og tilbakeført ville vi hatt større frihet til å plante det vi ønsker. Så jeg tror at friheten for Guarani og Kaiowá-folket er å ha vårt eget land slik at vi kan leve godt og kjenne glede. Alt dette er autonomi og frihet for Guarani og Kaiowá-folket. I de områdene vi har tatt tilbake tenker folk til og med på hvordan vi skal gå den nye sykdommen, coronavirus i møte ut ifra prinsipper om autonomi og frihet. For å forhindre at denne sykdommen sprer seg i landsbyene våre holder vi oss hjemme og opprettholder sikkerheten innenfor Tekoha. Fra retomadas hjelper vi de som utarbeider smitteverntiltak, vi kontrollerer hvem som kommer inn i og hvem som forlater vårt territorium. Vi vasker bilene, menneskene og forhindrer at folk som ikke er urfolk sirkulerer rundt her. Det er ingen penger her, men vi har åkrene våre som kan gi mat til folket. Så vi tenker på å levere mat sammen med folk fra de andre retomadas til dem som bidrar i veiblokkadene (smittevern) for å forhindre at sykdommen kommer hit til de tilbaketatte områdene og reservatet.

Kunumi Apyka Rendy: Autonomi, for urfolk, er å ta egne avgjørelser. Vår beslutning må være friheten til å tenke og velge hva som er best for oss. Autonomien til å bestemme hva vi kan gjøre i Tekoha Guasu. Frihet til å kunne leve, produsere, tenke og ha valgfrihet. Vi ønsker autonomi og frihet til disse tingene. Vi ønsker ikke at noen skal forhindre våre tanker, eller si at beslutningene våre er verdiløse. Vi har alle en kollektiv beslutning. Det er retten til å forsvare jorda vår slik at vi kan leve i fred og produsere mat. Vi ønsker støtte og solidaritet, oppmuntring, oppmuntrende ord og støttende blikk. Vår kamp er å produsere sunn mat for å vise verden at vi vil ha rettferdighet, slik at vi kan ha vår autonomi og frihet til å tenke og leve i henhold til våre skikker og tradisjoner. Med kampen kan vi garantere vår matsuverenitet, uten å være avhengige av regjeringen. Bare *nhanderu*, som er der i himmelen og våker over oss kan gi sin mening om våre beslutninger.

Men i dag jobber mange urfolk i samfunnet vårt for store selskaper, eller på sukkerrørfabrikken. Mange jobber for selskapet Raízen, et internasjonalt selskap. Det foregår mye utnyttelse av de slektningene som jobber der. Selv var jeg en av personene som jobbet på Raízen. Det er mye utnyttning der, og mye hardt arbeid. Vi kommer hjem trette og sultne. Vi jobber for å kunne dekke familiens grunnleggende behov, men vi tjener veldig lite. Den eneste måten å få ressurser på, penger, er å jobbe for dette selskapet. Mange blir syke, men selskapet overser det, lar det skure videre. Urfolk jobber hardere og hardere, mens sukkerrørplantasjene utvides. De slektningene som jobber der tjener veldig lite for så mye utnyttelse og diskriminering. Ingen bryr seg om de er slitne så lenge de holder ut arbeidet. De avskjediger dem som krever bedre lønn, og mange risikerer oppsigelse. Mange tar dette arbeidet fordi vilkårene i reservatet er så dårlige. Mange ender opp med å forlate studiene fordi de må hjelpe familien med å skaffe nok mat. Med de få pengene

som blir til overs kan man kjøpe andre ting, som klær og andre nødvendigheter. Så urfolk tenker annerledes om arbeid: det er til for å overleve, ikke for å bli rik.

Så vi ønsker at flere og flere skal samle seg for å bringe de beste diskusjonene om en ny politisk, økonomisk og sosial strategi for Guarani og Kaiowá-samfunnet. Med vår selvberging kan vi bryte dette kapitalistiske systemet og vise verden at vi også er i stand til å produsere vår egen mat, uten plantevernmidler, der alt er naturlig og økologisk. For å garantere vår autonomi og frihet, trenger vi jorda og matproduksjon på vårt territorium.

Jeg snakker både som en Guarani og Kaiowá, og som en sukkerrørarbeider, som bærer all vår lidelse. Jeg ønsker ikke å jobbe med sukkerrør. Målet mitt var annerledes, men jeg ble tvunget til å tilpasse meg fordi det kapitalistiske systemet tvang oss til det. Uten arbeid kan vi ikke overleve, og i dag blir vi lett en del av dette systemet. Men vi må endre dette, fordi vi har vårt territorium og kan produsere mat. Det er vår store kampstrategi.

Om vi skal overleve avhenger av Tekoha Guasu. Jeg tilbrakte mange vanskelige stunder sammen med slektningene mine ved min side, mens vi kuttet sukkerrør ... for hva? For at forretningsfolk skal bli rikere mens vi blir fattigere. Jeg blir veldig trist av å huske på denne historien, men det er viktig at dere kan ta med denne smerten og lidelsen vår til et sted lang borte. I livets kamp er det ikke noe sted for frykt, motløshet og svakhet. La oss reise oss sammen, være sterke, fortsette denne kampen. Fremtiden avhenger av oss. Fremtiden avhenger av vår organisering. Det er dette jeg har tatt med til mitt folk. Mitt store ønske er å nå landet uten ondskap: Tekoha Guasu.

1 Leonardo, Clodiodes far, er på Dourados State Penitentiary i Mato Grosso do Sul. Ifølge hans familie har Leonardo ikke tilgang til medisiner som er nødvendige for helseplagene hans - diabetes, høyt blodtrykk og revmatisme - og lider av trusler i fengsel. Disse elementene, kombinert med barnets død, påvirker også hans mentale helse.

2 Bøndene involvert er Nelson Buainain Filho, Virgílio Mettífogo, Jesus Camacho, Dionei Guedin og Eduardo Yoshio Tomonaga, ifølge De Olho nos Ruralistas (2018).

3 Simião Vilhalva ble myrdet på tekoha Nhanderu Marangatu, i Antônio João kommune, 29. august 2015. Nísio Gomes ble myrdet på tekoha Guaiviry, i Amambaí kommune, 18. november 2011. Marcos Veron ble drept på tekoha Takuara, i Juti kommune, 13. januar 2003.

SOLIDARISK OG LOKAL MATPRODUKSJON

Tekst: Brigada Compañeras Contracorrientes

Lokal mat på lokale ressurser

For å spise bærekraftig og rettferdig må vi basere oss på egne ressurser i eget land. Norsk matproduksjon beslaglegger i dag jord i blant annet Latin-Amerika for å mette vår kraftfôr-avhengighet. Samtidig gror beitemarkene i vårt eget land igjen.

I dag er en betydelig andel fôr til norske husdyr importert. Gjennom satsing på større og færre bruk har Norge gjort seg avhengig av økt import av basisvarer, inkludert råvarer til dyrefôr, hovedsakelig soya. Dette har ført til en nedlegging av landbruksjord i Norge og siden 2000 har antall jordbrukere blitt redusert med 6% årlig. I dag spiser norske kyr industriprodusert soya importert fra Brasil, samtidig som norske ressurser står ubrukte. Dette kan motvirkes ved å fjerne tollfriheten på soya og ved å styrke jordvernet. Dessverre legger norske politikere til rette for en videreføring og økning av denne råvareimporten.

Regnskog blir soyaåker

Da brannene i Amazonas herjet som verst sommeren 2019 forhandlet Erna Solberg med Brasils president Jair Bolsonaro bak lukkede dører om en omfattende frihandelsavtale som åpner for mer frihandel og økt soyaimport. Avtalen er mellom handelsblokkene EFTA og Mercosur og sendes til ratifisering i Stortinget i løpet av høsten 2020. Vi mener det er tydelig at regjeringen prioriterer kommersielle hensyn foran mennesker og miljø. Avtalen vil føre

til negative konsekvenser for en rettferdig og bærekraftig matproduksjon i verden.

Solidarisk jordbruk

For at fremtidens jordbruk skal være trygt, bærekraftig og rettferdig må det også være solidarisk. Vi må legge til rette for at maten vår kan produseres av småbønder, på steder der den kan være krevende å produsere for å frigjøre matjord. Det samme gjelder i framtidens fiskerinæring; for å sørge for et levende kystfiske trenger vi mindre kvoter fordelt på flere fiskere. Vi kan ikke tolerere overproduksjon og soyaavhengighet hverken på land eller i vann, og maten vi produserer være kortreist. Vi har alt for lenge godttatt «sannheten» om at norsk matproduksjon ikke er lønnsom og må effektiviseres. Det er på tide å handle, for snart er det for sent å snu.

Få hadde forventet at verden skulle rammes av en pandemi som påvirker økonomi og flyt i verdenshandelen. Frihandelsavtaler som politiske målsettinger har historisk gått på bekostning av menneskerettigheter og jordas tålegrenser. Mercosur-EFTA avtalen ser ikke ut til å bli noe unntak.

I mai fikk Brigada Contra corrientes bli kjent med flere gårder i Norge. Tone Bech fra Sander Nordstuen Gård har til dette tidsskriftet gitt oss en deilig oppskrift basert på norske råvarer som nå er i sesong.



HELSTEKT LAMMEFILET MED SESONGENS GRØNNSAKER

Antall: 2 personer

Ingredienser:

4 sommerpoteter
3 store grønnkålblad
ca 100 gram spekeskinke av lam
2 rødbeter
ca 200 gram stangbønner
ca 50 gram favabønner
2 små squash
3 hvitløksfedd
2 vårløk
Usaltet smør
Lammeilet, beregn ca. 180-200 gram pr person
Rosmarin, salt og pepper

Framgangsmåte

- 1 Potetbåter: Sommerpoteter deles i små båter og legges i en ildfast form, og stekes i ovnen med litt olje, salt og pepper i ca. 30 min.
- 2 Vask rødbetene godt og kok dem i ca. 20 minutter i lettsaltet vann. Når de er ferdige, legg dem i iskaldt vann og fjern skrellet. Del de i små båter. Fres dem til slutt i usaltet smør i panna med litt salt på.
- 3 Her er det brukt små squash som er delt i to, og forvellet i ca 5 minutter. Like før servering er de stekt i panna med usaltet smør, hvitløk, salt og pepper
- 4 Blansjer vårløk, stangbønner og favabønner i lettsaltet vann i noen minutter. Ha alt i en sil og la vannet trekke av. Det ytterste laget av favabønnene kan skrelles i forkant for at bønnene skal bli mer smaksrike, men det er ikke nødvendig.
- 5 Hakk grønnkål i småstrimler, i tillegg til smak har jeg kuttet opp spekeskinke av lam i små biter og frest dette med grønnkålen i panna med smør og hvitløk i ca 5 minutter.
- 6 Lammeilet er et veldig mørt og godt kjøtt. Stek lammeilet forsiktig i panna med en god dose usaltet smør, ca 1 fedd hvitløk, rosmarin, salt og pepper. Har du en liten filet, kan du steke den ferdig, men du kan også sette den i stekeovnen på 125 grader til du har en kjernetemperatur 62 grader.

STORTINGET KAN OG MÅ REDDE AMAZONAS



Vi husker alle hvordan Amazonas stod i brann i fjor sommer, og det brenner fortsatt. Nå vil Brasils miljøminister utnytte koronakrisen til å brenne enda mer regnskog. Samtidig heller den norske regjeringen bensin på bålet ved å inngå en handelsavtale med Bolsonaro.

Tekst: Hege Skarrud, leder i Attac Norge
Helene Bank, fungerende leder For Velferdsstaten
Anniken Storbakk, generalsekretær i Handelskampanjen
Åsa Paaske Gulbrandsen, daglig leder i Latin Amerika-gruppene i Norge
Kjersti Hoff, leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Julie Christina Rødje, leder i Spire
Frankie Rød, leder i Ungdom mot EU

For ett år siden lakk Brasils president Bolsonaro nyheten om et ferdigsignert utkast til frihandelsavtale mellom Brasil og Norge gjennom EFTA- og Mercosuravtalen. Nyheten brast da Amazonas sto i brann, og Norge holdt igjen sine utlovede regnskogsmilliarder til Brasil. Sivilsamfunnet i avtalelandene har på paradoksalt vis Bolsonaro å takke for hans krasse kritikk av Norges dobbeltrolle overfor Brasil. Avtaleutkastet er fremforhandlet bak lukkede dører, uten innsyn fra sivilsamfunn og matprodusenter. Siden august 2019 har en allianse av sivilsamfunnsorganisasjoner i Norge jobbet for innsyn i og debatt om avtalen, og å for å få Stortinget til å stemme nei. Vi mener den er udemokratisk, og dårlig nytt for matsuverenitet og miljø.

Handelsavtalen Norge og EFTA var ferdigforhandlet i august med Mercosur-landene Argentina, Brasil, Paraguay og Uruguay. Den gir grønt lys til den høyre-radikale regjeringen i Brasil til å fortsette avskogingen i Amazonas. Den bryter også med menneskerettigheter. Avtalens kapittel om bærekraftig utvikling er kun tomme løfter. Dette er regelen og ikke unntaket når Norge går til forhandlingsbordene.

Forhandlerne møtes i disse dager, og en ferdig frihandelsavtale skal legges fram for Stortinget i løpet av året. Stortinget må bruke sin makt for å stoppe avtalen ved å ikke ratifisere den, som nå ser ut til å skje i Nederland, Østerrike og Frankrike.

Fagre ord og tomme løfter

EU har framforhandlet en lignende avtale med Mercosurblokken, som omsider ble offentliggjort etter press fra sivilsamfunnet. EFTAs avtale med Mercosur vil sannsynligvis være lik. Avtaleteksten er fremdeles ikke offentliggjort, tross innstendig mas fra politikere og sivilsamfunn. Det er i seg selv kritikkverdig, og gjør det aktuelt å sette spørsmålstegn ved avtalens legitimitet. Nok en gang er hemmelighold normen i forhandling om en handelsavtale. Det er et demokratisk problem at de som rammes av avtalen ikke kan delta i debatten om den.

Regjeringen har stolt presentert frihandelsavtalen som et viktig virkemiddel for å fremme bærekraftig utvikling og beskytte arbeidstakerrettigheter. Det skal den gjøre gjennom et eget kapittel om handel og bærekraftig utvikling. "Bærekraftskapittelet" inneholder bestemmelser om at partene skal *anerkjenne internasjonale klima- og miljøavtaler, fremme bærekraftig landbruk og respektere menneskerettighetene*.

Men bærekraftskapittelet vil ikke bidra til å beskytte mennesker og miljø. Fordi det ikke er bindende i praksis. Som regjeringen selv innrømmer er bærekraftskapittelet unntatt sanksjoner og baserer seg på frivillige miljøvern avtaler som Parisavtalen. Det får med andre ord ingen konsekvenser å ikke overholde krav om miljø, klima og arbeidstakerrettigheter. I stedet vil avtalens mange bestemmelser forplikte myndighetene til å prioritere kommersielle hensyn foran mennesker og miljø. Avtalen vil med andre ord gi negative konsekvenser for en rettferdig og bærekraftig matproduksjon i verden.

Den brasilianske bondeorganisasjonen *De Jorderløses Bevegelse* (MST), har uttalt at handelsavtalen vil påvirke livet, motvirke matsikkerheten og minske handlingsrommet til småbønder i Brasil. Den brasilianske urfolksorganisasjonen APIB er bekymret for at avtalen vil ytterligere innskrenke urfolks territorier og rettigheter. Dette fordi avtalen vil kunne forplikte partene til å senke standarder ned til minste felles multiplum.

Transport, kjøtt og utslipp

EFTA-Mercosur har som hovedmål å øke handelen mellom blokkene. Det vil føre til økt internasjonal varetransport. CO2-utslipp fra global transport har økt kraftig og fortsetter å øke som følge av vekst i verdenshandelen.

Kilder:

Regjeringen.no: Fakta om frihandelsavtalen med Mercosur. Publisert 26.08.19 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fakta-om-frihandelsavtalen-med-mercotur/id2666463/>

Regjeringen.no: Bedre vilkår for handel og forpliktelser om å bekjempe ulovlig hogst. Publisert. 24.08.19. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/bedre-vilkar-for-handel-og-forpliktelser-om-a-bekjempe-ulovlig-hogst2/id2666375/>

I følge regjeringen har Norge gitt Mercosur bedre markedsadgang på produkter som mais, soyamel og storfekjøtt. Disse er nært knyttet til avskoging av regnskogen. Bedre markedsadgang vil på sikt bidra til økt global etterspørsel og produksjon, og dermed føre til at mer regnskog brennes og hugges for å rydde plass til ny kjøttproduksjon, soya- og maisplantasjer.

Bærekraftskapitler som ikke kan håndheves effektivt endrer ikke noe, og vi kan ikke sette vår lit til at det er nok. Snarere gir de falsk legitimitet til avtaler som i sin essens er uforenlige med miljø og bærekraftig utvikling.

Stortinget må si nei

Den største økonomien i Mercosur er Brasil. Jair Bolsonaro er en kontroversiell president som har vist manglende respekt for særskilte rettigheter til urfolk, bønder og arbeidere. Hans regjering har på et drøyt år lagt ned miljøinstitutter og åpnet for ytterligere kommersialisering av Amazonas. I løpet av 2019 ble brasiliansk regnskog redusert med 3,444.6841 kvadratkilometer. Å tro at frivillige retningslinjer bremser Bolsonaros rasering av regnskog og hindrer menneskerettighetsbrudd er i beste fall naivt.

Men problemet med Mercosur-avtalen er større enn Bolsonaro. Økt frihandel har negative konsekvenser for mennesker, miljø og matsikkerhet, når konkurranse og kapital prioriteres. Frihandelsavtaler som politiske målsettinger har historisk gått på bekostning av menneskerettigheter og jordas tålegrense, og gagnar kun de på toppen. Dette er bare en av mange frihandelsavtaler Norge forhandler om i disse dager.

Det behøver ikke være sånn. Vi skal fortsette å handle. Men vi må ha nye mål og prosesser knyttet til avtalene. Vi trenger en demokratisk og bærekraftig handelspolitikk der miljø og menneskeverd går foran storselskapers interesser. Slik kan vi unngå flere kriser hvor Amazonas står i full fyr. Da må Stortinget si nei til ratifisering av Mercosur-avtalen, og legge til rette for demokratisk behandling av fremtidige avtaler.

Denne kronikken ble trykket i Nationen, 3. juli 2020. Kronikken er reproduisert i tidsskriftet LatinAmerika, etter avtale med kronikkforfattere og Nationen.

FORSLAG TIL AVKOLONISERING AV AKADEMIA

Har du noen gang tenkt over hvorfor det er så mange hvite cis-menn på pensumlista di? Eller hvorfor du ikke har lært om noen filosofer som ikke er fra vesten på universitetet? Her kommer noen måter du kan bidra til avkolonisering av høyere utdanning på.

Tekst: Ixchel A. Leon H. (masterstudent i kjønnsstudier ved UiO) og Peder Brende Jenssen (lærer/masterstudent i skolerettet utdanningsvitenskap ved OsloMet) - Avkoloniseringsgruppa i SAIH (Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond)

Kolonialitet er viktig å forstå i sammenheng med avkolonisering. Det beskriver hvordan maktrelasjoner og kunnskapssyn etablert under kolonitiden fortsatt påvirker og former dagens samfunn og kunnskapsproduksjon.

Kolonitiden bar frem et verdenssyn som normaliserte antagelsen om at det europeiske var overlegent. I Latin-Amerika var dette satt i gang gjennom en rasistisk samfunnsorden, der spanjolene var rangert høyest. En slik samfunnsorden, opprettholdt av rasismen, tok vekk menneskeheten og rasjonaliteten fra urfolk og afrikanske slaver. Rasismen endret ikke bare hvordan hvite europeerne så andre, men også hvordan disse gruppene så seg selv.

I februar lanserte SAIH et verktøy for avkolonisering av academia, som vi som skriver denne teksten var med å produsere. Med ordet “verktøy”, mener vi ikke en manual for hvordan man kan gjøre avkolonisering “rett”. Verktøyet er ment til å inspirere, men også introdusere nye personer til avkolonisering og hvordan denne prosessen kan gjøres i praksis i høyere undervisningsinstitusjoner. Siden lanseringen av verktøyet har hverdagen endret seg. De siste månedene har vært preget av en pandemi og dermed nye rutiner på hvordan vi skal forholde oss til hverandre. Samtidig har den globale bevegelsen for Black Lives Matter (BLM) og diskusjoner om rasisme oppstått. Det har også vært en økning i økonomisk usikkerhet for mange, politisk ustabilitet og i noen land mer autoritære styre-tendenser. Mye av det som har skjedd i løpet av 2020 krever at vi tenker nytt og tenker annerledes. Avkolonisering, og særlig avkolonisering av høyere utdanning, kan bidra til å stille kritiske spørsmål og løfte diskusjoner som kan hjelpe oss å finne nye måter å bekjempe dype strukturelle forskjeller som skader.

«Avkolonisering kan bidra til å stille kritiske spørsmål og løfte diskusjoner som kan hjelpe oss å finne nye måter å bekjempe dype strukturelle forskjeller som skader.»

Avkolonisering

Avkolonisering er litt vanskelig å definere fordi det er en prosess som kan ha litt ulike betydninger. For eksempel kan avkolonisering ofte assosieres til perioden på 1900-tallet da mange land i det globale sør ble anerkjent som politisk uavhengige stater fra de europeiske kolonimaktene. Her er avkolonisering tilknyttet til en materiell prosess. I verktøyet vårt definerer vi avkolonisering som noe som

“...innebærer å bryte ned strukturer, lover og forestillinger som koloniseringsprosesser har skapt, og som fortsatt er virksomme i å frata koloniserte folk framtidsutsikter, menneskelighet og myndighet.”¹ Det vil si at avkolonisering handler om både gjeneierskap over materielle ressurser som tidligere var eid av

kolonimaktene, som territorium, men også om kunnskap og forestillinger som opprettholder enkelte ideer og tanker som gir makt til koloniale forestillinger.

Hvorfor avkolonisering?

Covid-19 har ikke bare endret sosiale praksiser, men også forsterket strukturelle forskjeller og skjeve maktrelasjoner. Det er klart at de som rammes hardest av covid-19 er sårbare



Statue av Bartholomew Columbus i Den dominikanske republikk. Foto: Christopher Jones

individer, og at viruset rammer folk med forskjellige sosioøkonomiske bakgrunner svært forskjellig. Implementasjonen av tiltak for å bekjempe pandemien, som portforbud, har i mange land ført til en økning av sårbarhet for blant annet LHBT+-personer, kvinner, barn og folk som er avhengig av en daglig inntekt. Dette vises for eksempel i Peru ved at ca. 900 kvinner har forsvunnet siden mars. Det er en økning i antall forsvunne kvinner per dag fra 5 til 8, altså en økning på 60%.² Black Lives Matter har gått fra å være en lokal bevegelse som startet i 2013 i USA, til å være en global bevegelse som belyser strukturelle forskjeller og den systematiske volden og institusjonaliserte rasismen som påvirker melaninrike kropp. Black Lives Matter har skapt sterke reaksjoner men også løftet frem diskusjoner, som historisk sett alltid har vært der, om hvor nødvendig det er å anerkjenne at rasisme finnes og viktigheten av å dyrke mer antirasistiske praksiser. Samtidig har det oppstått et ønske om å gjøre byene mer inkluderende, der statuer som er koblet til kolonitiden og slaveri fjernes. Blant latinamerikanere både i USA og Latin-Amerika, har samtaler om strukturell vold, rasisme og hudfarge (colorism) blitt viktigere for å anerkjenne at koloniale forestillinger fortsatt lever og er noe som må jobbes med.

Avkolonisering kan bidra til å skape mer bevissthet og rom for endring. Det er et demokratisk prosjekt som skaper plass for flere stemmer, mangfoldige perspektiver og kunnskaper. Avkolonisering innebærer å være maktkritisk og fremme kompleksitet og mangfold. Ved å inkorporere avkolonisering i hverdagen, gir det bedre muligheter til å forstå hvordan og hvorfor rasismen fortsatt finnes og reproduseres. Videre ønsker vi å gjøre avkolonisering litt mer håndfast og gi noen forslag til hvordan man kan bidra til avkolonisering av universitetene.

Avkolonisering i praksis: Avkolonisering av høyere utdanning

Det er viktig å understreke at en del av det å jobbe med avkolonisering handler om å anerkjenne at man ikke kan ha alle svar eller modeller på hvordan avkolonisering burde gjøres. Likevel, har vi noen forslag til hvor studenter, akademikere og andre som er interesserte i dette temaet kan starte.

Avkolonisering av academia skjer når produksjonen av kunnskap åpnes for flere perspektiver og stemmer. Den vestlige verden står ofte i sentrum av kunnskapsproduksjonen, mens kunnskap fra andre deler av verden blir sett som mindreverdige eller usynliggjøres. Vi har opplevd at dette blir misforstått. Vi mener

1 SAIH. “En introduksjon til avkolonisering av academia”, s.20. 2020.

2 Stefansen, Arnt. “Peru: Voldsbølge mot kvinner under koronaepidemien”, nrk.no. 28.07.20



Antirasistisk demonstrasjon i Salvador, Brasil. Foto: Mateus Velho Paka

Privilegier

“Privilegier er fordeler vi har i samfunnet knyttet til vår sosiale posisjonering. Ofte er ikke disse synlige for oss før de blir utfordret. Men for de av oss som utsettes for de negative konsekvensene av at andre har privilegier, er de svært tydelige. Et eksempel på et privilegium, er å være funksjonsfrisk. Det innebærer at du slipper å tenke på hvorvidt du kan reise med offentlig transport”³

ikke at vestlig vitenskap er uviktig eller bør avskaffes, men at forståelsen av kunnskap burde være inkluderende for perspektiver som ikke sentrerer seg i vestlige, mannlige, hvite opplevelser. Dette betyr ikke at alle perspektivene ikke skal vurderes kritisk. Tvert imot, de skal også leses med et kritisk blikk slik som vi gjør med vestlig vitenskap.

Reflektere over egen posisjon og kunnskap for å skape plass til flere stemmer
Alle mennesker er individer, men det er likhetstrekk mellom hvordan ulike mennesker opplever verden rundt seg. Dette påvirkes blant annet av en persons bakgrunn og posisjonering, altså kjønn, klasse, hudfarge, seksualitet osv. På grunn av at mennesker er forskjellige er det viktig å være bevisst på hvilken virkelighet en selv opplever verden gjennom. Dette fordi vi har tilgang på ulik kunnskap ut ifra hvem vi er. En hvit mann opplever ikke verden på samme måte som en svart mann, og vil ikke ha tilgang på samme kunnskap om rasisme. Begge kan lese bøker og bli fortalt om rasisme, men bare én av dem

kan kjenne rasisme på egen kropp.

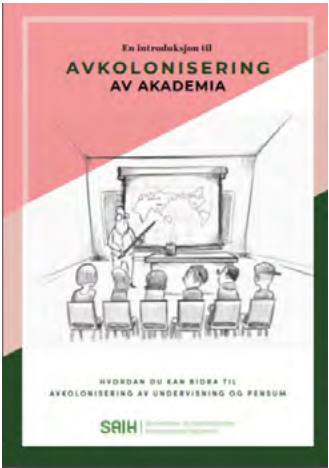
I de ulike fagretningene finnes det noen tekster som ofte blir omtalt som de beste eller viktigste, og de danner ofte utgangspunktet for hva som undervises i fagene. Det er selvfølgelig lov å ha med “klassikerne” på pensum, men det kan også være spennende å bruke og kontrastere med andre tekster. Det er viktig at både undervisere og studenter har et kritisk syn på hvilke tekster som tas med på pensum og hvilke fagpolitiske konflikter som belyses i undervisningen. For å bevisstgjøre studenter på at alt pensum som leses er del av større fagpolitiske strømmer, kan man gjennomføre fagpolitiske kartlegginger i undervisning. Dette kan gjøres enten med hele pensum eller med utvalgte deler. Det er viktig at man vet om sentrale konflikt- og skillelinjer i fagene for å kunne tolke pensum på best mulig måte.

Hva eller hvem dominerer i ditt kunnskapsfelt?
Spørsmål du kan stille til et tema eller et bidrag til et kunnskapsfelt, er for eksempel:

- 1. Hva blir fremstilt som et problem eller en utfordring?
- 2. Hvem eller hvilke interesser tjener denne fremstillingen?
- 3. Finnes det andre vinklinger?
- 4. Hvilken kunnskap, fra hvilke aktører eller grupper, blir sett på som «universell» og «sann»?
- 5. Hvilken kunnskap blir beskrevet som «kultur» eller «myter»?

Her har vi skrevet litt om hvorfor avkolonisering av akademia er viktig og hvordan dette kan gjøres. Vi håper dette hjelper studenter, akademikere og andre som er interessert i temaet, til å stille kritiske spørsmål i undervisningssituasjoner og reflektere over hvilke pensumbøker du leser. Om du er interessert i å lære mer om avkolonisering kan du lese En introduksjon til avkolonisering av akademia på SAIH sin nettside.

«En hvit mann opplever ikke verden på samme måte som en svart mann, og vil ikke ha tilgang på samme kunnskap om rasisme. Begge kan lese bøker og bli fortalt om rasisme, men bare én av dem kan kjenne rasisme på egen kropp.»



Verktøyet «En introduksjon til avkolonisering av akademia» av SAIH ble utgitt i år og består av en del caser fra norsk akademia som belyser maktstrukturer, rasisme og det som kalles «usynlig pensum». Akademias usynliggjøring av det samiske er viet stor plass.

3 SAIH. “En introduksjon til avkolonisering av akademia”, s.34. 2020.
4 SAIH. “En introduksjon til avkolonisering av akademia”, s.38. 2020.

AYOTZINAPA: I LIVE DA DE TOK DEM

Forsvinningen av 43 lærerstudenter fra Ayotzinapa i Mexico 26. september 2014 var dråpen som fikk begeret til å flyte over. Mexico var allerede da preget av en brutal og nærmest normalisert tilstand av vold. Forsvinningen av de 43 fikk det meksikanske sivilsamfunnet til å si: Nok er nok!

Ayotzinapa: I live da de tok dem er en grafisk roman som forteller historien om den massive tvangsforsvinningen fra delstaten Guerrero opprørske indre, om studiekameratene som dukket unna skuddsalvene under angrepene, og om angsten til de forsvunnede nærmeste familie, venner og kamerater, mennesker som har forlatt hjemmene og arbeidsplassene sine for å vie livet til å finne igjen barna.

Boka ulmer etter skuddene som ble avfyrt mot studentene i Iguala, av eksplosjonene fra mototrovene som ble kastet mot regjeringspalasset i Guerrero og av flammene som slukte de politiske partienes valgsedler, partier som har stilt seg likegyldige til den tragiske hendelsen. Over hele verden har titusenvise av mennesker omfavnet de 43 ungdommene som sine egne barn og krever en reell etterforskning av saken og at de 43 returneres i live.



studentforsvinninger i Mexico:
påørende i motstand!

18:30
FREDAG 17. APRIL
DEICHMANSKE HOVEDBIBLIOTEK

Chiapasgruppa (LAG) inviterer til stormøte om de 43 forsvunne studentene fra Ayotzinapa og stilling undertrykkelse i Mexico. To av foreldrene til de forsvunne studentene, en student fra lærerskolen i Ayotzinapa og en meksikansk menneskerettsaktivist fra Mexico deltar i samtalen.

Latín-Amerikagruppene Norge (LAG)

Møtet ledes av Mariel Aguilar Steen, SJM (UIC)

Boka inkluderer et essay skrevet av forfatteren og journalisten John Gibler, som forteller mer om tvangsforsvinninger som statsterroristisk metode i Mexico, om den rollen narkokrigen spiller for voldssituasjonen i landet og om det særegne *normalista*-skolesystemet, det eneste som gir lærerutdanning til urfolk og fattige i et samfunn preget av ekstrem ulikhet og diskriminering.

Seks år har gått, og fedrene, mødrene og de overlevende etter den bestialske hendelsen, og hele den opprørte befolkningen holder slagordet i live, i gatene, på skolene og torgene:

De tok dem i live! Vi vil ha dem tilbake i live!

EuroCaravana43

I 2015 var Norge første stopp på karavanen med en delegasjon fra Ayotzinapa som reiste gjennom Europa. I den forbindelse arrangerte Chiapasgruppa i LAG blant annet et stormøte på Deichmanske bibliotek i Oslo.



OM BOKA:

Ayotzinapa: I live da de tok dem

Vivos se los llevaron: Buscando a los 43 de Ayotzinapa (Plan B)

Forfattere: Andalusia K. Soloff, Marco Parra og Anahi H. Galaviz

Oversatt fra spansk av Susanne Normann

210 sider

Trådheftet med klaffer

Pris: 269,-

Utgivelsesdato: 26. september 2020

Camino Forlag (www.caminoforlag.no)

¿POR QUÉ CANTAMOS?

Tekst: Mario Benedetti

Si cada hora viene con su muerte
si el tiempo es una cueva de ladrones
los aires ya no son los buenos aires
la vida es nada más que un blanco móvil

usted preguntará por qué cantamos

si nuestros bravos quedan sin abrazo
la patria se nos muere de tristeza
y el corazón del hombre se hace añicos
antes aún que explote la vergüenza

usted preguntará por qué cantamos

si estamos lejos como un horizonte
si allá quedaron árboles y cielo
si cada noche es siempre alguna ausencia
y cada despertar un desencuentro

usted preguntará por que cantamos

cantamos por qué el río está sonando
y cuando suena el río / suena el río
cantamos porque el cruel no tiene nombre
y en cambio tiene nombre su destino

cantamos por el niño y porque todo
y porque algún futuro y porque el pueblo
cantamos porque los sobrevivientes
y nuestros muertos quieren que cantemos

cantamos porque el grito no es bastante
y no es bastante el llanto ni la bronca
cantamos porque creemos en la gente
y porque venceremos la derrota

cantamos porque el sol nos reconoce
y porque el campo huele a primavera
y porque en este tallo en aquel fruto
cada pregunta tiene su respuesta

cantamos porque llueve sobre el surco
y somos militantes de la vida
y porque no podemos ni queremos
dejar que la canción se haga ceniza.

HVORFOR SYNGER VI?

Hvis hver time kommer med sin egen død
hvis tiden er en grotte av tyver
vindene ikke lenger er de gode vindene
og livet er intet mer enn et bevegelig mål

Vil du spørre hvorfor vi synger

hvis våre modige står igjen uten omfavnelser
vårt hjemland dør av sorg
og menneskets hjerte knuses i biter
innen skammen eksploderer

Vil du spørre hvorfor vi synger

hvis vi er langt unna som horisonten
hvis der fantes trær og himmel
hvis hver natt er et fravær
og hver oppvåkning en uenighet

Vil du spørre hvorfor vi synger

vi synger fordi elven lyder
og når elven lyder
synger vi fordi ondskaper ikke har navn
og til gjengjeld har dens skjebne navn

vi synger for barnet og for alt
for en fremtid og for folket
vi synger for de overlevende
og våre døde vil at vi skal synge

vi synger fordi ropet ikke er nok
ei heller er gråten eller vreden nok
vi synger fordi vi tror på folket
og fordi vi skal beseire nederlaget

vi synger fordi solen kjenner oss igjen
og fordi jordene lukter av vår
og fordi i denne stengelen, i den frukten
har hvert spørsmål sitt svar

vi synger fordi det regner i grøftene
og vi er forkjempere for livet
og fordi vi hverken kan eller vil
la sangen bli til aske

MINNEORD OM PATRICIO SILVA: ET LIV I UTRETTELIG SOLIDARITET



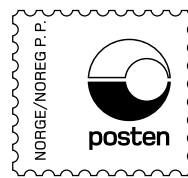
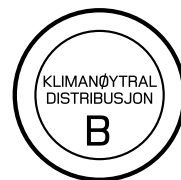
Mangeårig LAG-aktivist og støttespiller Patricio Silva gikk dessverre bort i sommer. Miljøet rundt LAG vil huske Patricio for sin utømmelige solidaritet, sitt engasjement i kampen for en mer rettferdig verden og mot rasisme.

Latin-Amerikagruppene i Norge uttrykker sin dypeste medfølelse over bortgangen til vårt kjære medlem og venn Patricio Silva. Våre tanker går til Patricios familie og etterlatte.

Patricio var en utrettelig, blid og sosial aktivist som evnet å ta i bruk kulturuttrykk som en viktig kommunikasjonsbro mellom folk. Patricio og hans familie var gründere av Café Mestizo, som har vært et uvurderlig bidrag til Oslos og Kristiansands politiske og kulturelle miljø. Mestizo har vært et møtested for alle som drømmer om og kjemper for en bedre og mer rettferdig verden.

LAGs samarbeid med Patricio og Café Meztiso varte i flere tiår og innebar solidaritetsaktiviteter, demonstrasjoner og sosiale sammenkomster. Et stort tomrom står igjen etter Patricios bortgang, men i hans minne skal vi fortsette den utrettelige innsatsen for en bedre verden.

Patricios minne hedres i vårt solidaritetsarbeid.



GLOBALISERINGSKONFERANSEN 2020

FRA KRISE TIL KAMP

Hvordan organiserer vi oss til kamp for en mer rettferdig verden, i en tid preget av kriser?
Årets Globaliseringskonferanse kan følges via stream på nett.

Program

Fredag 4. september 2020

14:00 - 15:15 Krise, demokrati og sosiale bevegelser: Hvor står vi etter Covid-19?

16:00 - 17:15 Klimakrisen: Sammen for en grønn fremtid

18:00 - 19:15 Globaliseringskritikk i den digitale verden: Stordata, teknologigiganter og motmakt

20:00 - 21:00 Slampoesi med Hanna Asefaw

Laurdag 5. september 2020

12:00 - 13:30 Rødt lys for skatteflukt

12:00 - 13:30 Nyliberalisme, ulikheter og pandemi i Latin-Amerika (LAG Norge)

14:30 - 16:00 Klima og fremtidens landbruk

16:00 - 19:00 Verksted: Boligpolitikk

16:30 - 18:00 Reclaiming the commons

16:30 - 18:00 Kan atomkrig skje i dag?

søndag 6. september 2020

12:00 - 13:00 15 år med BDS: Hvordan støtter vi palestinerne kamp mot okkupasjon?

12:00 - 13:30 Handel og investeringer mot klima

14:30 - 16:00 Tid for forandring: Fra krise og militarisme til fred og velferd

14:30 - 16:00 Mercosur-avtalen (LAG Norge)

16:30 - 18:00 Akademia og Covid-19

18:30 - 20:00 Capitalism and crisis



[globalisering.no/
program](https://globalisering.no/program)

